

TAO

EEN MEDITATIE.

Jan Jaap Klok

TAO

EEN MEDITATIE.

Trefwoorden:

- Tao
- Geest en stof
- Niet-doen
- Natuur
- Meditatie
- Oorzaak en gevolg

ISBN:9789402158717

Eerste druk 2017.

Copyright: J.J. Klok. Alle rechten voorbehouden.

Uitgeverij: Brave New Books

Met dank aan:

- M.J. Klok-Claessens.
- B.de la Croix.

Voorwoord.

Het is najaar 1972 als ik voor de eerste keer de Tao Te King van Lao Tze aanschaf.

De vele verwijzingen naar dit beknopte oude Chinese wijsheid geschrift leidden hiertoe.

Verwijzingen die vooral voortkwamen uit de opleiding tot yogaleraar in Scheveningen. (In die tijd waren er nog maar twee). Omdat je vaak worstelt met de teksten en op den duur je afvraagt of het wel klopt wat er staat bleef het niet bij één exemplaar; ik schafte er meerdere aan. Zodoende kon ik vergelijken en een eigen beeld gaan vormen.

Via de Tao Te King kom je als vanzelf bij Chwang Tze (Zhuang Zi) waar wat meer humor in zit maar dit terzijde.

Vanuit mijn 'onderbewuste' borrelde langzamerhand de behoefte om iets met die teksten te doen, ook al stimuleren de verzen juist tot het zogenaamde "niet-doen".

Maar wat te doen?

Ben ik niet te "Westers" bezig als ik dat wil? Maar ik ben nu eenmaal een Hollander en het is zoals het is. Enige overpeinzingen brachten het volgende naar voren:

De teksten, vaak cryptisch, zijn gemaakt om op te broeden. Wellicht ook gemaakt om mee te nemen naar een afgelegen plek, diep in het woud of naar een stille onbereikbare grot om daar in alle rust te

kunnen overdenken. Rotterdam werd mijn grot, mijn woud.

Ik ben niet gaan schrijven, nee ik ben stil gaan zitten met één vers. Stil zitten en afwachten wat bij me opkomt. Dus toch “niet-doen”?

Ja en nee. Met niet-doen kan men alles doen.

Aan de slag dan maar.

Mijn bedoeling is om de oude wijsheden terug te vinden in het dagelijks leven, in recente en soms minder recente geschiedenis, in eigen ervaring, in kwesties die bij me opkomen bij meditatie in stilte.

Ik wens u veel leesgenoegen, maar bedenk dat het belangrijker is dat u zelf stil wordt en ondervindt wat het bij u oproept en teweeg brengt.

De Tao te King (Tao te King, Tao te Tjing, Tao te ching).

VERS I.

De tao waarover gesproken kan worden is niet de ware weg.

Aldus de eerste regel van het boek. Ziehier, einde verhaal, gooit u het maar weg want alle zinnen die nog volgen zijn immers gestolde spraak! Waarom dan nog doorgaan? We beginnen zodoende met een time-out. Overdenk dit diep en laat het op u inwerken voordat u verder gaat. Ga in de tijd terug. Ga terug naar de Neanderthaler of holenmens. Beeld je in dat je communiceert als 'oermens'. Hoe doe je dat? Hoe voelt dat? Je zult al je zintuigen gebruiken, voelen, zien, horen, proeven, ruiken. Je hoort wellicht rauwe kreten maar spraak, nee dus. Kijk en luister naar baby's, je hond of kat. Leer van hun lichaamstaal. Kijk naar de dieren-fluisteraars van deze tijd, zeer leerzaam. Het boek gaat verder:

De naam, die genoemd kan worden is niet de eeuwige naam.

Onnoembaar, is het oorsprong van hemel en aarde.

Noembaar, aller dingen moeder.

Voortdurend zonder begeerte, schouwen wij zijn inwezen.

Voortdurend begerende, slechts zijn uiterlijk.

Beiden in oorsprong gelijk, in naam verschillend.

Die gelijkheid heet diep, de diepte der diepten.

Van al het onzienlijke is het de poort.

Nu zijn die oude teksten vaak verwarrend voor onze mind. We zullen flink moeten terugkoppelen, behoorlijk gas moeten terugnemen om ons te verdiepen in de oude wijsheden. We zijn gewend geraakt aan app's, tweets, sms en vinden mailen alweer traag.

Ben je vertroebeld door begeerte, wensen en verlangens dan zie je slechts de buitenkant. Alleen als je deze verleidingen kunt loslaten kun je het zogenaamde onuitsprekelijke beleven. Vandaar dat men zegt: Het doel van het leven is het opbouwen van een begeerteloos bestaan.

Maar dan volgt de 'clou', de onverwachte ontknoping. *'Beiden in oorsprong gelijk, in naam verschillend.'*

Dus, het begrensde, het eindigende is in oorsprong hetzelfde als het onbegrensde. Deze gelijkheid kun je zien als een spiegeling. Het één is het ander maar dan omgekeerd. Dit wordt in vers 2 verder uitgewerkt.

VERS II.

Mooi onderstelt lelijk; goed onderstelt kwaad. Zo baren zijn en niet-zijn elkaar, brengen moeilijk en makkelijk elkaar voort, geven lang en kort elkaar vorm, doen hoog en laag elkaar uitkomen, gisteren en morgen, woord en wederwoord; zonder elkaar bestaan zij niet. Daarom is 'niet-doen' des wijzen doen en stilzwijgend voorbeeld zijn lering. Alles komt en gaat en hij verzet zich niet. Hij brengt voort en rekent niet als eigen. Hij vervolmaakt en laat geen rechten gelden. Hij verwerft verdienste en hecht er niet aan. Juist omdat hij er niet aan hecht verlaat die hem nimmer.

De mens raakt in de war door de waan van de paren van tegenstelling. Wat voor de één mooi is, is voor de ander lelijk. Binnen de familie speel ik aardig piano maar als ik dan luister naar Lang Lang, Petrucciani of Jan Vayne denk ik dat ik er beter mee kan stoppen! In het land der blinden is éénoog koning.

Over het stilzwijgend voorbeeld:

Dit wordt gebruikt bij NLP. Het zogenaamde “spiegelen”. Denk ook aan de spiegelneuronen, een tamelijk nieuwe ontdekking van de wetenschap. Denk aan baby's die al vroeg beginnen met imiteren. Goed voorbeeld doet goed volgen maar slecht voorbeeld doet helaas slecht volgen.

De wijze brengt voort en rekent niet als eigen, dat wil zeggen hij verwerkt onpersoonlijk, doet wat gedaan moet worden, wat het beste is voor het geheel. Zo kan het bijvoorbeeld voorkomen dat je iemand rustig zijn gang laat gaan terwijl je ziet dat het misloopt. Omdat je weet dat hij meer leert van die eigengemaakte fout dan van jouw waarschuwing. En dat laatste voorbeeld kun je dan weer zien als het zogeheten niet-doen. Sommigen geven de voorkeur om te vertalen met niets doen. Een begrip dat steeds terugkeert in de oude Taoïstische geschriften. Toch kun je, om het moeilijk te maken, het 'doen hetgeen gedaan moet worden' ook opvatten als niet-doen. U zult begrijpen dat we over dit doen en niet-doen heel wat uurtjes met elkaar van gedachte kunnen wisselen!

Een voorbeeld:

Eens kwam een collega van mijn vader op bezoek met vrouw en twee kleine kinderen. Mijn ouders hadden een klein boerenhuis met een aardig stukje grond

waarop wat schuurtjes stonden, er omheen een weiland en tussen de schuurtjes een vijver. De kinderen wilden graag de boel gaan verkennen en ik ging met ze mee, vooral vanwege de vijver. Zoals bekend is het oppassen geblazen bij de combinatie kinderen plus vijvers (en elk water). Juist bij de vijver bleven ze dralen, geboeid door het water en de mooie houten ooievaar die midden in de vijver stond.

Ondeugend en vragend keken ze me aan.

‘Jullie willen graag in het water?’

Nou, maar al te graag!

‘Weet je dat het water gevaarlijk is?’

Dat wisten ze, ze knikten braaf van ja, maar maakten geen aanstalten om terug te gaan.

‘Wat gebeurt er als jullie in het water gaan?’

De schoudertjes gingen omhoog.

‘Jullie weten het niet?’

Nee, ze wisten het niet.

‘Ik weet het, zal ik het dan maar zeggen?’

Ja, dat moest ik maar doen.

‘Nou, als jullie in het water stappen dan word je helemaal nat, maar ook heel vies, want onderin zit allemaal modder en daarvan word je helemaal zwart!’

Ze keken me ongelovig aan.

Plotseling dacht ik dat hier een gouden les in zat.

‘Goed, als jullie me niet geloven dan moet je het maar gewoon doen dan zal je het zien!’

En ja hoor ze deden het. De eerste stapjes zonder problemen en met veel branie. Toen kwam de modder omhoog en werden de jurkjes nat en zwart. Beteuterd wilden ze terug. Eruit was moeilijker dan erin.

‘Kom maar, ik help je wel’ zei ik en trok ze op het droge. ‘We gaan naar papa en mama.’
Zo gezegd zo gedaan. Die waren dus niet blij, maar ik wist dat ze deze les maar één keer hoefden te leren.

VERS III

Verhef niemand boven anderen en ge zult ‘het volk’ niet ontevreden maken. Verlang zelf niet naar buitensporigheden en ge zult het volk geen aanleiding geven tot diefstal. Houdt uw eigen begeerlijkheid in toom en ge zult de harten des volks niet in verwarring brengen. Daarom ledigt de wijze, tot regeren geroepen zijn hart van verlangens en versterkt zijn geest; daarom onderwerpt hij zijn wil aan zijn doel. Hij tracht voortdurend het volk eenvoudig van geest en vrij van begeerten te houden en hij waakt ervoor dat zijn ‘lasthebbers’ hem in dit streven niet dwarsbomen. Hij beoefent onbedrijfigheid (niet-doen) en zo komt alles in orde.

Met de wat oudere vertalingen raken we soms in de war met bepaalde woorden. Zo vind ik het meer in deze tijd passen om in plaats van ‘het volk’ bijvoorbeeld ‘de mens’ te gebruiken of ‘de mensen’. Lasthebbers zijn vertegenwoordigers of afgevaardigden.

Verhef niemand boven anderen! Een hekel punt. Het geldt in het groot en in het klein. U weet wanneer u kinderen heeft of heeft gehad hoe gevoelig het ligt: Jantje krijgt een autootje, dan zal zijn broertje er toch ook één willen en het liefst nog in de zelfde kleur (en als hij wat ouder wordt natuurlijk een grotere).

Toen onze vroegere vorstin Juliana werd gevraagd wat haar was bij gebleven van het als kind vieren van 'Koninginnedag' (een woord dat alweer ouderwets klinkt) vertelde ze dat ze het vreselijk had gevonden dat alle kinderen een vlaggetje hadden om mee te zwaaien maar zij als enige dus niet!

Landen rivaliseren op een grotere schaal, denk maar aan de wapenwedloop (zij een atoombom, dan willen wij er ook één). De ruimtevaartwedloop tussen de VS en de Sovjetunie (plusminus van 1957 tot 1975) is een ander voorbeeld.

Ja, de ongelijkheid tart de mens maar aan de andere kant wil de mens het. We willen beter zijn dan de ander, meer hebben en stuwen elkaar zodoende omhoog in een eeuwig durende competitie. En het moet worden gezegd dat juist hierdoor men zich wel degelijk ontwikkelt. De mensen werden vroeger dom gehouden maar nu zeker ook nog (hier kom ik nog op terug). Uiteraard waren de heersers bang voor kennis. Kennis is per slot van rekening macht. Met de uitvinding van de boekdrukkunst (in onze regio in plusminus 1450) was "de beer al enigszins los". Niet lang daarna werd de bijbel vanuit het Latijn naar het bijvoorbeeld Duits en Nederlands vertaald. De kerk was daar niet blij mee en het heeft een zekere Jacob van Liesvelt (drukker van beroep) in 1542 de kop gekost. Anno vandaag is voor een ieder alles op te zoeken, dat wil zeggen dat nu de beer pas echt los is! Dit gaat ons voor enorme problemen stellen maar is tevens de uitdaging van deze tijd. We kunnen niet meer terug, de schepen zijn achter ons verbrand...

Als je het zo bekijkt lijken de adviezen van de Tao Te King VERS III weliswaar wijs maar nauwelijks meer toepasbaar.

De vraag waar we in onze tijd voor staan is: Hebben wij 'sterke benen', kunnen wij de weelde van de overvloedige informatie hanteren of worden we weggespoeld. Meer dan ooit is het nodig om overbodige indrukken opzij te schuiven en je te concentreren op waar het in werkelijkheid om gaat. En derhalve keren we nu terug naar de Tao Te King.

VERS IV.

Tao is het lege en kan in gebruik niet worden gevuld (onuitputtelijk in gebruik). Al het bestaande vindt er een plaats en toch blijft het peil zijner diepte ongewijzigd. Oh hoe diep, het lijkt de oervader aller dingen. Het mindert zijn scherpte, ontwart zijn verwikkeling (knopen), tempert zijn schittering en maakt zich gelijk aan het stof (aan het laagste der dingen). Vanwaar komt het? Het was er vóór de Heer des Hemels (overal altijd aanwezig).

Even kort door de bocht: Tao is leegte + volheid (gelijk aan het stof). Het is overal en altijd. Wij mensen vinden dat toch een beetje lastig. Als ik denk aan onuitputtelijk gebruik, dan is het eerste wat bij me opkomt: het vat der Danaïden, het Grieks mythologisch verhaal. Oké, dat was een straf (49 gezusters die voor straf eeuwig vaten met water moesten vullen omdat ze hun kersverse echtgenoten van het leven hadden beroofd). Het water liep er net zo hard uit als erin. Dweilen met de kraan open

zeggen wij dan. Aan de andere kant word ik ook niet vrolijk van 'eeuwige jachtvelden', eeuwige zaligheid in een paradijs of veertig maagden. Wij weten immers dat bij langdurige vreugde, genot en heerlijkheid uiteindelijk de verveling toeslaat. Jammer maar helaas! We dienen er dus anders tegenaan te kijken, maar hoe? Een aanwijzing vinden we in VERS V maar dat komt nog. Eerst gaan we verder met Tao dat zijn scherpte vermindert. Anders gezegd; het brengt vrede door zijn scherpe kanten af te vlakken. Het is de moeite waard als je eens bij jezelf te rade gaat hoe dat werkt. Neem bijvoorbeeld eens een koude douche. Eerst is dat akelig, je huivert al voordat je er onder staat. Echter na een poosje komt de gewenning en op den duur ga je het zelfs missen als het niet tot de mogelijkheden behoort. De scherpe kantjes zijn eraf. Zo zijn er lieve mensen in mijn omgeving die regelmatig wel op mij mopperen. De eerste jaren lastig maar nu zou ik het ontberen als ze er niet waren. Uiteindelijk heb je zoiets nodig omdat je anders een veel te hoge dunk van jezelf gaat krijgen! Een ander voorbeeld: ik las een boek, geschreven door een Tibetaanse monnik. Het ging over zijn gevangenschap tijdens de Chinese bezetting van Tibet. Hij vertelt dat hij na zijn vrijlating de grootste moeite had om weer normaal te lopen. Na jarenlang lopen met kettingen om zijn enkels was hij daar helemaal aan gewend geraakt en op ingesteld. Een Perzisch spreekwoord zegt: 'Heb geduld; alle dingen zijn moeilijk voordat ze gemakkelijk worden'.

Dan de laatste regel: *Vanwaar komt het?* Evenmin als Tao grenzen in de ruimtelijke dimensies heeft, is het begrensd in tijd (overal altijd aanwezig).

Als je in deze tijd luistert naar Eckhart Tolle (luistert en tegelijkertijd kijkt) kun je dat enigszins ervaren. Je wordt bij hem steeds teruggeworpen naar het NU, het is het enige moment dat je 'hebt' en dat wordt versterkt door de ongewoon (voor ons) lange stiltes die hij laat vallen. Vanuit het NU komt alles wat ooit was samen, plus ontstaat alles wat ooit zal zijn...

VERS V.

Hemel en aarde zijn niet menslievend (beschermen je niet). We worden behandeld als honden van stro (voor hen zijn alle dingen als de strohonden). De wijze is niet menslievend (beschermt je evenmin). Ook voor hem zijn de mensen als honden van stro. Hemel en aarde zijn leeg en onaandoenlijk gelijk een blaasbalg en toch, gelijk een blaasbalg onuitputtelijk wanneer je er gebruik van maakt. Veel spreken put zich uit, houdt niet het inwezen.

Een beetje akelig komt het wel over maar laten we eerlijk zijn. Als je een aardbeving, een tsunami, een kettingbotsing meemaakt, heb je niet veel praatjes meer. Ik kwam eens onverwacht al skiënd in een sneeuwstorm terecht, zag geen hand voor ogen meer en het enige wat ik kon doen was stoppen. Op de plaats rust en afwachten. Plotseling botste iets tegen me aan. Althans dat meende ik. Bij nader inzien bleek ik nog vaart te hebben en was op een grote kei gestuit.